HINDAMISSTANDARD
arboristi kutse ja tõstukil töötava arboristi osakutse koolilõpetajate, esmataotlejate ning taastõendajate kompetentsuse hindamiseks

Kutsestandardi nimetus:
1) Arborist, tase 4
2) Tõstukil töötav arborist (osakutse), tase 4
   Kutsestandardi tähis16-30112023-2.1/6k.
   Metsanduse Kutsenõukogu otsuse number:32. 30.11.2023
   Link kutseregistrile: https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11215298

1. Üldine informatsioon

1.1. Kutse andja ja eksamikeskus

1) Arboristi, tase 4, kutse andjaks on Eesti Arboristide Ühing (EAÜ).
2) Eksamikeskuseks on Luua Metsanduskool, kes vastavalt kutse andja ja kooli vahel sõlmitud raamlepingule valmistab ette ja viib läbi kutseeksamid.
3) Hindamist viib läbi kutsekomisjoni poolt moodustatud hindamiskomisjon, mis koosneb arboristikavaldkonna sõltumatutest ja kompetentsetest esindajatest. Hindamiskomisjon koosneb vähemalt kolmest liikmest. Hindamiskomisjoni tööd juhib hindamiskomisjoni esimees, kelle määrab kutsekomisjon.
4) Kutseeksami aeg ja koht antakse teada nii kutse andja (www.eestiarboristid.ee) kui eksamikeskuse kodulehel (www.luua.ee).

1.2. Hindamismenetluse alustamine

1) Hindamine viiakse läbi kutse andja poolt määratud ajal ja kohas, vähemalt üks kord aastas.
2) Kutse taotleja esitab kutse andmise korras loetletud taotlusdokumendid eksamikeskusele hiljemalt 1 kuu enne eksami toimumist.
3) Eksamikeskuse esindaja vaatab taotleja dokumendid üle ning teavitab taotlejat ühe nädala jooksul dokumentide vastavusest või mittevastavusest nõuetele.

2. Hindamise korraldus

1) Hindamismeetodid esmakutse taotlejatele:

(1) taotleja portfoolio eelhindamine ja eksami käigus läbi viidav vestlus;
(2) taotleja teoreetiliste teadmiste kontroll (kirjalik teooriatest koos puittaimeliikide ning puuseente määramisega);
(3) taotleja oskuste hindamine praktiliste hindamisülesannete põhjal.

2) Hindamismeetodid taastõendajatele:
   (1) taotleja portfoolio eelhindamine ja eksami käigus läbi viidav vestlus;
   (2) taotleja oskuste hindamine praktiliste hindamisülesannete põhjal.

3) Kutseeksami ajakava:
   (1) eksami ajakava pannakse eksamikeskuse kodulehele välja hiljemalt 1 nädal enne välja kuulutatud eksamiaega (http://www.luua.ee/koolituskeskus/kutseeksamid/);
   (2) kutseeksam algab osalejate instrueerimisega eksamikorralduse ja tööohutuse kohta; ohutusjuhendiga tutvumist kinnitavad eksaminandid allkirjaga.

4) Kutseeksami keel:
   (1) kutseeksam viiakse läbi eesti keeles.

5) Hindamisdokumentide vormistamine:
   (1) esmasteks hindamisdokumentideks on iga hindamisülesande kohta koostatud individuaalsed hindamislehed, millele hindamiskomisjoni liikmed kannavad oma allkirjaga kinnitatult hindamistulemused;
   (2) koondhinnang ülesande sooritamise või mittesooritamise kohta kujuneb vähemalt kolme hindaja konsensusliku otsusena;
   (3) taotlejat teavitatakse vestluse ja testi tulemustest hiljemalt järgmise päeva hommikuks; praktiliste ülesannete tulemus teatatakse eksamipäeva lõpus;
   (4) hindamislehtede põhjal koostatakse kutsekomisjonile esitamiseks koondprotokoll (vt Lisa 1), mis allkirjastatakse hindamiskomisjoni esimehe poolt;
   (5) koondprotokolliga tehakse kutsekomisjonile ettepanek taotlejale kutse andmise või mitteandmise kohta;
   (6) taotlejale antakse kutse, kui kõik kutsestandardis loetletud kompetentsid ja tegevusnäitajad on tõendatud.

6) Hindamistulemuste kehtivus:
   (1) kui taotlejal ebaõnnestub ühe või mitme eksamiülesande (seejuures loetakse osaülesanded 2.1….2.4 üheks ülesandeks) sooritamine, siis on tal õigus nende ülesannete kordussooritusele ühe aasta jooksul;
   (2) korduseksamit on õigus sooritada osadena ainult üks kord; kui osaline korduseksam ebaõnnestub, tuleb sooritada uuesti kogu eksam;
   (3) korduseksamite vahe peab olema vähemalt 1 kuu;
   (4) hindamistulemused kehtivad 1 aasta jooksul tingimusel, et selle aja sees toimub uus kutseeksam; kui eksam toimub hiljem, pikeneb hindamistulemuste kehtivus automaatselt kuni järjekordse eksami toimumiseni;
   (5) kordussoorituse kulud katab taotleja vastavalt eksamiülesannete maksumuse kalkulatsioonile.

3. Hinnatavad kompetentsid

Kutseeksamiga hinnatakse kõiki arboristi kutsestandardis kirjeldatud kompetentse, mis on alljärgnevad:

1) Arborist, tase 4, tervikkutse taotlemisel tõendatavad kompetentsid:
   B.2 Arborist, tase 4 üldoskused
   B.3.1 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine
   B.3.2 Puittaimede hooldusIõikus
   B.3.3 Puittaimede raie
   B.3.4 Parkmetsade hooldamine
   B.3.5 Viljapuude hooldamine
   B.3.6 Puittaimede erihooldustööde tegemine
   B.3.7 Ronimisköitega töötamine
   B.3.8 Esmaabi osutamine ja päästmine
   B.3.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine
   B.3.10 Arborist, tase 4 kutset läbiv kompetents

2) Tõstukil töötava arboristi, tase 4, osakutse taotlemisel tõendatavad kompetentsid:
   B.2 Arborist, tase 4 üldoskused
   B.3.1 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine
   B.3.2 Puittaimede hooldusIõikus
   B.3.3 Puittaimede raie
   B.3.4 Parkmetsade hooldamine
   B.3.5 Viljapuude hooldamine
   B.3.6 Puittaimede erihooldustööde tegemine
   B.3.8 Esmaabi osutamine ja päästmine
   B.3.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine
   B.3.10 Arborist, tase 4 kutset läbiv kompetents

3) Kompetentsi olemasolu tõendatakse tabelis 1 esitatud tegevusnäitajate hindamise kaudu.

4) Konkreetsed eksami hindamisülesanded ja hindamiskriteeriumid on esitatud lisades 2 (töömaailma kutsetaotlejad) ja 3 (koolilõpetajad). Portfoolio koostamise juhend on toodud lisas 4, puuliikide ning puuseente nimekiri lisas 5 ja arboristi varustusele esitatavad nõuded on toodud lisas 6.

Tabel 1. Kompetentside hindamise meetodid tegevusnäitajate kaupa

B.2 Arborist, tase 4 üldoskused			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt;	Portfoolio	Portfoolios esitada tõendusmaterjal ja/või näited arboristi üldoskuse (B.2) rakendamise kohta kutsetöös
2	järgib oma tegevuses keskkonnakaitsega seotud eeskirju, standardeid, juhiseid, seadusi ja tavasid;		
3	juhindub oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest (vt arboristi kutsestandardi lisa 1); arvestab ka teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavadega;		
4	kasutab oma tegevuses enda ja teiste tervist säästvaid tööviise ning järgib ohutusnõudeid;		
5	mõistab ja kasutab tekstides, arvudes, sümbolites, graafikutes ja kujutistes olevat olulist teavet;		
6	planeerib ja koordineerib ise oma tegevust, paneb paika ajakava ning peab kinni kokkulepitud tööplaanist ja tähtaegadest;		
7	seostab oma tegevust võimalike tagajärgedega ning on valmis ja võimeline tulemustest aru andma;		
8	suhtleb, vahetab teavet, peab nõu ja teeb koostööd isikute ja isikute rühmadega, et leida ühine mõistmine, leppida vajaduse korral kokku kompromissides ja tagada töö maksimaalne tõhusus;		
9	teeb ühiste eesmärkide nimel tõhusat koostööd, mõistes oma ja kolleegide rolli meeskonnas ning käitudes usaldusväärselt ja koostööd soodustavalt;		
10	säilitab teistega suheldes hea kontakti, väljendab end arusaadavalt ja arvestab suhtluspartneri vajadustega;		
11	kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid:		
12	mõistab võõrkeelset erialateksti, sh peamisi termineid, ning on võimeline suhtlema tasemel A2 (vt arboristi kutsestandardi lisa 2);		

13	kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks vähemalt üht keelt või keelesüsteemi ning saab aru teiste samal moel väljendatust;		
14	mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet iseseisva kasutaja tasemel (vt arboristi kutsestandardi lisa 3).		
Kompetents B.3.1 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	tähistab istutustööde teostamise koha, tagamaks võimalike kõrvaliste isikute ja vara turvalisuse;	Portfoolio, puittaimede määramisülesanne, teooria test	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.1 rakendamise kohta kutsetöös
2	valmistab ette istutuskoha, lähtudes tööülesandest ning arvestades istiku ja selle juurestiku suurust, kasvupinnase iseloomu ning muid asjaolusid;		
3	valib istutamiseks kvaliteetsed ja tööülesandele vastavad istikud; tagab objektil olevate taimede nõuetekohase hoiustamise;		
4	istutab puittaimi, arvestades istiku ja kasvukoha eripära, puu bioloogiat ning juhindudes projektist ja kehtivatest istikute kvaliteedinõuetest (nt standard EVS 939-2:2020);		
5	vajadusel teeb nõuetekohase istutuslõikuse lähtudes istiku seisundist, bioloogiast ja kehtivatest puuhooldustööde kvaliteedinõuetest (nt standard EVS 939-4:2020);		
6	valmistab püsival kasvukohal kasvava puu juurekava ja võra ette ümberistutamiseks uuele kasvukohale ja teostab istutustöö;		
7	hindab visuaalselt istutatud taimede seisundit ja hooldusvajadust;		
8	teeb istutatud puittaimedele või ümberistutatud puudele järelhooldust lähtudes puu seisundist, kasvukoha eripärast ning bioloogiast; kasutab järelhoolduseks sobivaid töövahendeid ja -materjale.		
Kompetents B.3.2 Puittaimede hooldusIõikus			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	kontrollib tööks vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolu;	Portfoolio	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.2 rakendamise kohta kutsetöös
2	hindab puu seisundit ja sellest tulenevat lõikusvajadust arvestades puu bioloogiat, kasvukohta (tänav, park, parkmets, koduaed, õhuliini lähedus vm);	Portfoolio, teooriatest, puuseente ja puittaimede määramisülesanne	

3	koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed;	Portfoolio, praktiline ülesanne, puuseente määramisülesanne	
4	planeerib lõikustöö lähtudes lõikusvajadusest, mahust, võimalikest riskidest;	Portfoolio, teooriatest	
5	valib vastavalt töö iseloomule nõuetekohased, sertifitseeritud ja tehniliselt korras vahendid (sekaatorid, käsisaed, kettsaed, tõstuk, redelid jne) ja viisid;	Portfoolio	
6	teeb puittaimede kujundus- ja hooldusIõikust (nt võra puhastamine, harvendamine, tõstmine) lähtudes puu bioloogiast, vanusest, tervislikust seisundist, liigilisest eripärast, kasutades sobivad töövahendeid ning õigeid ja ohutuid töövõtteid;	Portfoolio, teooriatest	
7	teeb hooldusIõikust tõstukilt seades selle ohutusse tööasendisse juhtides tõstuki liikumist, vajadusel suheldes tõstukijuhiga ja maatoega kasutades kokkulepitud märguandeid või sobivaid sidevahendeid;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
8	hooldab põõsaid ja hekke lähtudes puittaime liigist, bioloogiast, hoolduse eesmärgist ja hooldusvajadusest;	Portfoolio, teooriatest	
9	tagab töö käigus inimeste, vara ja keskkonna ohutuse;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
10	assisteerib puuhooldust tegevat arboristi maapinnalt.	Portfoolio, praktiline ülesanne	
Kompetents B.3.3 Puittaimede raie			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	kontrollib tööks vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolu;	Portfoolio	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.3 rakendamise kohta kutsetöös
2	hindab puu raie vajadust arvestades puu seisundit ja kasvukohta (tänav, park, parkmets, koduaed, õhuliini lähedus vm);	Portfoolio, praktiline ülesanne	
3	koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
4	planeerib raietöö lähtudes puu seisundist, mõõtmetest, asukohast ning võimalikest riskidest; valib töö teostamise vahendid (nt saed) ja viisid (tõstuk, redelid jne); seab töövahendid töökorda;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
5	langetab ohutult puid, sh piiratud alal nii täistüvedena kui sektsioonidena; tagab raie käigus inimeste, vara ja ümbritseva keskkonna ohutuse;	Portfoolio, praktiline ülesanne	

6	teeb puude raiet tõstukilt seades selle ohutusse tööasendisse juhtides tõstuki liikumist, vajadusel suheldes tõstukijuhiga ja maatoega kasutades kokkulepitud märguandeid või sobivaid sidevahendeid;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
7	assisteerib puude raiet tegevat arboristi maapinnalt;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
8	teeb ohutult raiet tormikahjustuse aladel.	Portfoolio	
Kompetents B.3.4 Parkmetsade hooldamine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	planeerib töö lähtudes parkmetsa hoolduskavast või lähteülesandest; koostab riskianalüüsi;	Portfoolio	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.4 rakendamise kohta kutsetöös
2	hooldab parkmetsi, lähtudes kas parkmetsa hoolduskavast, metsamajanduslikest või parkmetsa majandamise põhimõtetest sh arvestades ökoloogia, looduskaitse jms nõudeid.		
Kompetents B.3.5 Viljapuude hooldamine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	planeerib lõikustööd lähtudes hoolduse eesmärgist, viljapuude liigist, bioloogiast ning seisundist;	Portfoolio, teooriatest	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.5 rakendamise kohta kutsetöös
2	teeb viljapuude hoolduslõikust kasutades sobivaid töövahendeid, õigeid ja ohutuid töövõtteid ning lõikusviise lähtudes liigist, pookealuse tüübist ning hooldusvajadusest.		
Kompetents B.3.6 Puittaimede erihooldustööde tegemine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	hindab puu hoolduse vajadust; planeerib töö lähtudes projektist, puuliigist, seisundist, hooldusvajadusest ning kasvukohast;	Portfoolio, teooriatest	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.6 rakendamise kohta kutsetöös
2	koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed;		
3	rakendab ehitusobjektil kasvavate puittaimede võra, tüve ja juurte kaitseks asjakohaseid meetmeid lähtudes puu bioloogiast ja puu kaitset reguleerivate normdokumentide ning muude ettekirjutuste nõuetest;		
4	valib sobiva tüveharude toestamise viisi, paigaldamise skeemi ja materjali; paigaldab puudele tugivööd vm toestamise vahendid lähtudes puu seisundist;		

5	hindab kasvupinnase seisundit ning rakendab meetmeid kasvupinnase parandamiseks (nt õhustamine ja väetamine);		
6	rakendab kaitsemeetmeid puittaimi kahjustavate mõjurite vastu lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (nt päike, soolad, ulukid, mehaanilised vigastused jne);		
7	rakendab meetmeid puittaimede haiguste levimise ennetamiseks ja teeb taimekaitsetöid lähtudes kahjustajast ja preparaatide kasutusjuhenditest.		
Kompetents B.3.7 Ronimisköitega töötamine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed	Portfoolio, praktiline ülesanne	1) Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.7 rakendamise kohta kutsetöös 2) Kompetentsi hinnatakse ainult arboristi täiskutse taotlejatel.
2	lähtudes tööülesandest valib nõuetekohaselt sertifitseeritud ronimisvarustuse, isikukaitse- ja töövahendid ning veendub nende tehnilises korrasolekus;		
3	teeb köielt puuhooldus- või langetustöid arvestades hoolduse- ja raie eesmärke;		
4	teeb koostööd maatoega ning tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus;		
5	hooldab ronimisvarustust arvestades tootjapoolseid juhiseid.		
Kompetents B.3.8 Esmaabi andmine ja päästevõimekus			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	hindab olukorda sündmuskohal lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikust õnnetuse põhjusest; maandab järgneda võivate õnnetuste riski ja teavitab päästeteenistust;	Portfoolio, praktiline ülesanne	Portfoolios esitada tõendusmaterjal ja/või näited kompetentsi B.3.8 rakendamise kohta kutsetöös
2	hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripärale;		
3	hindab vajadust ja võimalusi tuua kõrgtööd tegev kannatanu maapinnale		
4	kasutab kannatanu juurde jõudmiseks tõstukit või ronimissüsteemi ja toimetab võimalusel kannatanu maapinnale kasutades ronimissüsteemi;		
5	annab esmast elupäästvat abi vastavalt oma pädevusele ja vigastuse eripärale või järgib päästeteenistuse juhiseid;		
6	teavitab juhtunust asjakohaseid isikuid.		

Kompetents B.3.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	tutvub lähteülesandega ning koostab tööga seotud kulude kalkulatsiooni ja hinnapakkumise lähtudes tööeripärast ning arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid;	Portfoolio	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.9 rakendamise kohta kutsetöös
2	sõlmib tellijaga lepinguid, võtab objekte tööks vastu ja annab neid üle; dokumenteerib tehtud tööd vastavalt lepingule;		
3	annab klientidele erialast nõu (nt istutamise, puuhoolduse, raie kohta);		
4	veendub vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolus; nende puudumisel korraldab nende hankimise või hangib need arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid;		
5	juhib ja juhendab kaastöötajaid, annab edasi erialast oskusteavet.		
Kompetents B.3.10 Arborist, tase 4, kutset läbiv kompetents			
Tegevusnäitajad/hindamiskriteeriumid:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**
1	tagab töö käigus inimeste, vara ja keskkonna ohutuse;	Portfoolio ja praktiline ülesanne	Portfoolios esitada tõendusmaterjal kompetentsi B.3.10 rakendamise kohta kutsetöös.
2	järgib liiklusohutuse ja liiniohutuse (elekter, side jt) nõudeid;	Portfoolio ja praktiline ülesanne	
3	töötab võsasaega lähtudes tööülesandest kasutades ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid;	Portfoolio (raietööline, tase 2 kutsetunnistus)	
4	töötab kettsaega maapinnalt, tõstukilt, köielt lähtudes tööülesandest, kasutades ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
5	hooldab töö- ja turvavahendeid (nt lõikurid, võsa- ja kettsaed, ronimisvarustus) heaperemehelikult vastavalt kasutus- ja hooldusjuhenditele;	Portfoolio	
6	teeb eesmärgipäraseid lõikusi kasutades asjakohaseid lõikeid, lõikuse liike ja viise;	Portfoolio	
7	kasutab arboristitöödel eesmärgipäraselt sõlmi;	Portfoolio, praktiline ülesanne	
8	korrastab objekti vastavalt tööülesandele.	Portfoolio ja praktiline ülesanne	
Teadmised:		**Tõendusmeetod**	**Märkused**

1.	puubioloogia, sh puidusisesed kaitsemehhanismid; puuliikide omadused ja kasvukoha nõuded, ökoloogia;	Teooriatest, puittaimede ja puuseente määramisülesanded	
2.	kasvupinnased, nende liigid ja omadused, mullaparandusmeetmed;		
3.	puittaimede kahjurid ja haigused;		
4.	väetised ja taimekaitsevahendid, nende ohutu ja eesmärgipärane kasutamine.		